

αίτιολόγηση — motivation Ὁ τρόπος μὲ τὸν ὁποῖο δικαιολογεῖται στὴν ταινία ἡ παρουσία ἑνὸς στοιχείου. Μπορεῖ νὰ εἶναι μιὰ ἔκκληση στὴ γνώση πού ἔχει ὁ θεατὴς τοῦ πραγματικοῦ κόσμου, σὲ εἰδολογικὲς συμβάσεις, στὴν ἀφηγηματικὴ αἰτιότητα ἢ σὲ ἓνα ὑφολογικὸ σχῆμα μέσα στὴν ταινία.

ἀκαδημαϊκὸ φορμὰ (ἀκαδημαϊκὴ ἀναλογία) — Academy ratio Τὸ τυποποιημένο σχῆμα τοῦ κάδρου τῆς κινηματογραφικῆς ταινίας ὅπως ἔχει καθιερωθεῖ ἀπὸ τὴν Ἀκαδημία Κινηματογραφικῶν Τεχνῶν καὶ Ἐπιστημῶν (τῶν ΗΠΑ). Στὸ ἀρχικὸ φορμὰ, τὸ πλάτος τοῦ κάδρου ἦταν 1½ φορές τὸ ὕψος του (1,33:1) ἀργότερα τὸ πλάτος σταθεροποιήθηκε στὸ 1,85 φορές τὸ ὕψος (1,85:1).

ἀμερικὲν (ἀμερικανικὸ πλάνο) — γαλλ. plan américain Καδράρισμα στὸ ὁποῖο ἡ κλίμακα τοῦ ἀπεικονιζόμενου ἀντικειμένου εἶναι σχετικὰ μικρὴ ἢ ἀνθρώπινη μορφή ἀπὸ τίς κινήμες ἕως τὸ κεφάλι γεμίζει τὸ μεγαλύτερο μέρος τῆς ὁθόνης. Μερικὲς φορές ἀποκαλεῖται καὶ *μεσαῖο γενικὸ πλάνο*, ἰδιαίτερα ὅταν δὲν ἐμφανίζονται ἀνθρώπινες μορφές.

ἀναδρομὴ — flashback Ἡ μετατροπὴ τῆς ἀφηγηματικῆς σειρᾶς τῆς ἱστορίας, κατὰ τὴν ὁποία ἡ πλοκὴ κινεῖται πρὸς τὰ πίσω γιὰ νὰ δείξει γεγονότα πού συνέβησαν νωρίτερα ἀπὸ αὐτὰ πού ἔχουν ἤδη περιγραφεῖ.

ἀναλογία εἰκόνας (φορμὰ) — aspect ratio Ἡ σχέση τοῦ πλάτους τοῦ κάδρου μὲ τὸ ὕψος του. Ἡ τυποποιημένη ἀκαδημαϊκὴ ἀναλογία εἰκόνας γιὰ πολλὰ χρόνια ἦταν 1,33:1.

ἀναμορφωτικὸς φακὸς — anamorphic lens Φακὸς γιὰ τὴν κατασκευὴ ταινιῶν εὐρείας ὁθόνης πού χρησιμοποιοῦν μέγεθος κάδρου τοῦ *κανονικοῦ ἀκαδημαϊκοῦ φορμὰ*. Ὁ φακὸς τῆς κάμερας συλλαμβάνει ἓνα εὐρὸ ὀπτικὸ πεδίο καὶ τὸ συμπιέζει στὸ κάδρο, ἐνῶ ἓνας παρόμοιος φακὸς προβολῆς ἀποσυμπιέζει τὴν εἰκόνα πάνω στὴν εὐρεία ὁθόνη τοῦ κινηματογράφου.

ἀντίστοιχα πλάνα — shot/reverse shot Δύο ἢ περισσότερα πλάνα πού μοντάρνται μαζί καὶ ἐναλλάσσουν πρόσωπα, συνήθως σὲ μιὰ συζήτηση. Στὸ *μοντάζ συνεχείας*, τὰ πρόσωπα στὸ ἓνα κάδρο κοιτάζουν συνήθως ἀριστερὰ, καὶ στὸ ἄλλο κάδρο δεξιὰ. Στὸ *μοντάζ μὲ ἀντίστοιχα πλάνα* συνηθίζονται καὶ καθαρὰ σματα «πάνω ἀπὸ τὸν ὄμο» (ἀμόρσες).

ἀπόσταση καθαρίσματος — distance of framing Ἡ φαινομενικὴ ἀπόσταση τοῦ κάδρου ἀπὸ τὰ στοιχεῖα τῆς μίζανσέν. Λέγεται καὶ «ἀπόσταση τῆς κάμερας» (camera distance) καὶ «κλίμακα πλάνου» (shot scale). Βλ. καὶ *ἀμερικὲν, κοντι-*

νὸ πλάνο (ἢ *γκρὸ πλάν*), *μεσαῖο πλάνο*, *μεσαῖο κοντινὸ πλάνο*, *πολὺ γενικὸ πλάνο*, *πολὺ κοντινὸ πλάνο*.

ἀπότομο ἄλμα — jump cut Τὸ ἔλλειπτικὸ κόψιμο πού μοιάζει νὰ διακόπτει ἓνα μεμονωμένο πλάνο. Εἴτε τὰ πρόσωπα φαίνεται νὰ ἀλλάζουν στιγμιαῖα ἐνῶ τὸ φόντο παραμένει τὸ ἴδιο, εἴτε τὸ φόντο ἀλλάζει ξαφνικὰ μὲ τὰ πρόσωπα νὰ παραμένουν σταθερά. Βλ. καὶ *παράλειψη*.

ἀτμοσφαιρικὴ προοπτικὴ — aerial perspective Ἡ ἐνδειξη πού ὑποδηλώνει τὸ ἀναπαριστώμενο βάθος στὴν εἰκόνα, παρουσιάζοντας τὰ ἀντικείμενα πού εἶναι μακριὰ μὲ λιγότερη εὐκρίνεια ἀπὸ ἐκεῖνα πού βρίσκονται σὲ πρῶτο πλάνο.

ἀσύγχρονος ἤχος — asynchronous sound Ἦχος πού δὲν συμπίπτει χρονικὰ μὲ τίς κινήσεις πού βλέπουμε στὴν εἰκόνα, ὅπως ὅταν ὁ διάλογος εἶναι ἀσυγχρόνιστος μὲ τίς κινήσεις τῶν χειλιῶν.

αὐτοαναφορικότητα, αὐτοανακλαστικότητα — reflexivity Ἡ τάση, χαρακτηριστικὴ τοῦ κινηματογραφικοῦ μοντερνισμού, νὰ ἐφιστᾷ κανεὶς τὴν προσοχὴ στὸ γεγονὸς πὼς ἡ ταινία εἶναι ἓνα τεχνούργημα ἢ μιὰ ψευδαἰσθηση. Οἱ ὑποστηρικτὲς τῆς αὐτοαναφορικότητας προβάλλουν συχνὰ τὴν ἄποψη ὅτι, ἐνῶ ὁ καθιερωμένος κινηματογράφος ἐνθαρρύνει τὸν θεατὴ νὰ ἐκλάβει τὸν κόσμο πάνω στὴν ὁθόνη ὡς πραγματικὸ, ἓνας πῖθ ἀυτοσυνείδητος κινηματογράφος θὰ ἀποκάλυπτε τοὺς τρόπους μὲ τοὺς ὁποίους οἱ κινηματογραφιστὲς δημιουργοῦν αὐτὴ τὴν ἐντύπωση πραγματικότητας.

ἀφήγηση — narration Ἡ διαδικασία μέσα ἀπὸ τὴν ὁποία ἡ *πλοκὴ* μεταδίδει ἢ κατακρατᾷ πληροφορίες γιὰ τὴν *ἱστορία*. Ἡ ἀφήγηση μπορεῖ νὰ περιορίζεται λιγότερο ἢ περισσότερο στὶς γνώσεις ἑνὸς προσώπου, καὶ νὰ ἐμβαθύνει περισσότερο ἢ λιγότερο στὴν παρουσίαση τῶν νοητικῶν ἀντιλήψεων καὶ σκέψεων τῶν προσώπων.

ἀφηγηματικὴ μορφή — narrative form Ὁ τύπος ὀργάνωσης τῆς κινηματογραφικῆς ταινίας κατὰ τὸν ὁποῖο τὰ μέρη σχετίζονται μεταξύ τους μέσα ἀπὸ μιὰ σειρά αἰτιατὰ διαπλεκόμενα γεγονότα πού συμβαίνουν σὲ συγκεκριμένο τόπο καὶ χρόνο.

ἀφηρημένη μορφή — abstract form Τύπος ὀργάνωσης τῆς κινηματογραφικῆς ταινίας σύμφωνα μὲ τὸν ὁποῖο τὰ μέρη τῆς σχετίζονται μεταξύ τους μέσα ἀπὸ τὴν ἐπανάληψη καὶ τὴν παραλλαγὴ ὀπτικῶν ἰδιοτήτων, ὅπως τὸ σχῆμα, τὸ χρῶμα, ὁ ρυθμὸς καὶ ἡ κατεύθυνση τῆς κίνησης.

βάθος πεδίου — depth of field Οἱ διαστάσεις τοῦ χώρου πού

περιλαμβάνει τὰ κοντινότερα και τὰ πιό μακρινά ἐπίπεδα μπροστά ἀπὸ τὴν κάμερα, ὅταν μεταξύ τους τὰ πάντα εἶναι νεταρισμένα. Ἐνα βάθος πεδίου ἀπὸ ἐνάμιση ἕως πέντε μέτρα, γιὰ παράδειγμα, σημαίνει πὼς ὅτιδήποτε βρίσκεται πλησιέστερα ἀπὸ ἐνάμιση μέτρο και μακρύτερα ἀπὸ πέντε μέτρα εἶναι φλοῦ.

βέργα — wipe Ἡ μετάβαση μεταξύ πλάνων κατὰ τὴν ὁποία μιὰ γραμμὴ περνᾶ διαμέσου τῆς ὀθόνης, ἐξαλείφοντας καθὼς προχωρεῖ τὸ πρῶτο πλάνο και ἀντικαθιστώντας το μὲ τὸ ἐπόμενο.

βερτικάλ (κατακόρυφη κίνηση) — tilt Ἡ κίνηση τῆς κάμερας ὅπου τὸ σῶμα τῆς μηχανῆς στρέφεται πρὸς τὰ πάνω ἢ πρὸς τὰ κάτω, πάνω σὲ ἕνα σταθερὸ στήριγμα. Παράγει ἕνα κινούμενο κάδρο πού σαρώνει τὸ χῶρο κατακόρυφα.

γενικό πλάνο (γπ) — long shot Καδράρισμα στὸ ὁποῖο ἡ κλίμακα τοῦ ἀπεικονιζόμενου ἀντικειμένου εἶναι μικρὴ· μιὰ ὄρθια ἀνθρώπινη μορφή σὲ γπ φαίνεται περίπου ὅσο τὸ ὕψος τῆς ὀθόνης.

γκρὸ πλάν, βλ. κοντινὸ πλάνο

γραμμικότητα — linearity Σὲ ἕνα ἀφήγημα, ἡ καθαρή αἰτιολογία μιᾶς σειρᾶς ἀπὸ αἷτια και ἀποτελέσματα πού προχωροῦν χωρὶς σημαντικές παρεκβάσεις, καθυστερήσεις ἢ ἀσχετες πράξεις.

γραφιστικὴ σύζευξη — graphic match Δύο διαδοχικὰ πλάνα πού συνδέονται ἔτσι ὥστε νὰ δημιουργεῖται μιὰ ἔντονη ὁμοιότητα στοιχείων τῆς σύνθεσης (π.χ. χρώματος, σχήματος).

γωνία λήψεως — angle of framing ἢ camera angle Ἡ θέση τοῦ κάδρου σὲ σχέση μὲ τὸ θέμα πού ἀπεικονίζει: ἀπὸ ψηλά, κοιτάζοντας πρὸς τὰ κάτω (πλονζέ — high angle)· ὀριζόντια, στὸ ἴδιο ἐπίπεδο (εὐθεία γωνία λήψεως — straight-on angle)· κοιτάζοντας πρὸς τὰ πάνω (κόντρ πλονζέ — low angle).

δημιουργός — auteur Ὁ ὑποτιθέμενος ἢ ὁ πραγματικὸς «δημιουργός» μιᾶς ταινίας, πού ταυτίζεται συνήθως μὲ τὸν σκηνοθέτη. Χρησιμοποιεῖται μερικὲς φορές ἀξιολογικὰ γιὰ νὰ διαφοροποιήσει τοὺς καλοὺς κινηματογραφιστὲς (auteurs — δημιουργοὺς) ἀπὸ τοὺς κακοὺς.

διανοητικὸ μοντάζ — intellectual montage Ἡ παράθεση μιᾶς σειρᾶς ἀπὸ εἰκόνες μὲ σκοπὸ τὴ δημιουργία ἀφηρημένης ἰδέας πού δὲν ὑπάρχει σὲ καμιὰ ἀπὸ τὶς εἰκόνες αὐτές. Πρωτοεφαρμόστηκε ἀπὸ τοὺς σκηνοθέτες τοῦ Σοβιετικοῦ Μοντάζ, ἰδίως ἀπὸ τὸν Ἀϊζενστάιν, και ἐπανῆλθε σὲ εὐρεία χρῆση στὸν *πειραματικὸν κινηματογράφον* και στὸν ἀριστέρου κινηματογράφου τῆς δεκαετίας τοῦ '60.

διανομή — distribution Ἐνας ἀπὸ τοὺς τρεῖς κλάδους τῆς κινηματογραφικῆς βιομηχανίας· ἡ διαδικασία διάθεσης τῆς ὀλοκληρωμένης ταινίας στὰ μέρη ὅπου θὰ προβληθεῖ. Βλ. και *παραγωγή, παρουσίαση (προβολή)*.

διάρκεια — duration Σὲ μιὰ ἀφηγηματικὴ ταινία, ἡ ἄποψη τοῦ χειρισμοῦ τοῦ χρόνου πού ἀφορᾷ τὸ χρονικὸ διάστημα πού παρουσιάζεται ἐπὶ τὴν πλοκὴ και ὑποτίθεται ὅτι λειτουργεῖ ἐπὶ τὴν *ἱστορία*. Βλ. και *συχρότητα, σειρά*.

διήγηση — diegesis Σὲ μιὰ ἀφηγηματικὴ ταινία, ὁ κόσμος τῆς ἱστορίας τῆς ταινίας. Ἡ διήγηση περιλαμβάνει γεγονότα πού ὑποτίθεται ὅτι συνέβησαν, καθὼς και ἐνέργειες και χώρους πού δὲν βλέπουμε ἐπὶ τὴν ὀθόνη. Βλ. και *διηγητικὸς*

ἦχος, μὴ διηγητικὸ ἐμβόλιμο πλάνο, μὴ διηγητικὸς ἦχος. διηγητικὸς ἦχος — diegetic sound Κάθε φωνή, μουσικὸ κομμάτι ἢ ἠχητικὸ ἐφέ πού ἐμφανίζεται νὰ προέρχεται ἀπὸ μιὰ πηγὴ μέσα στὸν κόσμο τῆς ταινίας. Βλ. και *μὴ διηγητικὸς ἦχος*.

διπλοτυπία — superimposition Ἡ ἔκθεση περισσοτέρων ἀπὸ μιὰ εἰκόνα ἐπὶ τὴν ἴδια λωρίδα φιλμ.

εἶδη — genres Διάφοροι τύποι ταινιῶν τοὺς ὁποίους θεατὲς και κινηματογραφιστὲς ἀναγνωρίζουν ἀπὸ τὶς οἰκείες ἀφηγηματικὲς συμβάσεις τους. Συνηθισμένα εἶδη εἶναι τὸ μιούζικαλ, ἡ γκαγκστερικὴ ταινία και τὸ γουέστερν.

εἰδικὰ ἐφέ — special effects Γενικὸς ὅρος γιὰ ποικίλους φωτογραφικοὺς χειρισμοὺς πού δημιουργοῦν μυθοπλαστικὲς σχέσεις στὸ χῶρο μέσα στὸ πλάνο, ὅπως ἡ *διπλοτυπία*, τὰ *μεικτὰ πλάνα* και ἡ *ὀπίσθια προβολή*.

ἔκθεση — exposure Ἡ ρύθμιση τοῦ μηχανισμοῦ τῆς κάμερας γιὰ τὸν ἔλεγχο τῆς ποσότητας τοῦ φωτός πού πέφτει πάνω σὲ κάθε καρὲ τοῦ φιλμ, καθὼς αὐτὸ περνᾶ μπροστὰ ἀπὸ τὸ παραθυράκι.

ἐλάσσονες ἐταιρεῖες — Minors Ἀπὸ τὴ δεκαετία τοῦ '20 ὡς και τὴ δεκαετία τοῦ '50, σημαντικὲς ἐταιρεῖες παραγωγῆς τοῦ Χόλλυγουντ οἱ ὁποῖες δὲν εἶχαν ἐπὶ τὴν ἰδιοκτησία τους κινηματογραφικὲς αἰθουσες. Γνωστὲς ἐπίσης ὡς οἱ «Μικρὲς Τρεῖς», οἱ ἐλάσσονες ἐταιρεῖες ἀποτελοῦνταν ἀπὸ τὴ Universal, τὴν Columbia και τὴ United Artists. Βλ. και *μειζονες ἐταιρεῖες*.

ἐλεγχὸς κίνησης — motion control Μέθοδος γιὰ τὸ σχεδιασμὸ και τὴν ἐπανάληψη κινήσεων τῆς κάμερας σὲ μινιατούρες, μοντέλα και ἐπεξεργασμένα πλάνα μὲ τὴ βοήθεια ἠλεκτρονικοῦ ὑπολογιστῆ.

ἐλλειπτικὸ μοντάζ — elliptical editing Μεταβάσεις πλάνων πού παραλείπουν κομμάτια ἐνὸς γεγονότος, προκαλώντας μιὰ παράλειψη ἐπὶ τὴν διάρκεια τῆς πλοκῆς και τῆς ἱστορίας.

ἐμψύχωση — animation Ὅποιαδήποτε διαδικασία μέσω τῆς ὁποίας δημιουργεῖται τεχνητὴ κίνηση μὲ τὴ φωτογράφιση ξεχωριστὰ τοῦ ἐνὸς μετὰ τὸ ἄλλο μιᾶς σειρᾶς ἀπὸ σχέδια (βλέπε ἐπίσης *ἐμψύχωση μὲ φύλλα σελιλόιντ*), ἀντικείμενα, ἢ εἰκόνες φτιαγμένες σὲ ὑπολογιστῆ. Μικρὲς ἀλλαγὲς θέσης πού καταγράφονται καρὲ πρὸς καρὲ, δημιουργοῦν τὴν ψευδαἰσθήση τῆς κίνησης.

ἐμψύχωση μὲ φύλλα σελιλόιντ (σέλς) — cel animation Ἐμψύχωση πού χρησιμοποιεῖ μιὰ σειρά σχέδια πάνω σὲ φύλλα σελιλόιντ, πού ὀνομάζονται συντομευμένα «σέλς». Μικρὲς ἀλλαγὲς ἀπὸ τὸ ἕνα σχέδιο στὸ ἄλλο συνδυάζονται γιὰ νὰ δημιουργήσουν μιὰ ψευδαἰσθήση κίνησης.

ἐνότητα — unity Ὁ βαθμὸς στὸν ὁποῖο τὰ μέρη μιᾶς ταινίας σχετίζονται συστηματικὰ μεταξύ τους και παρέχουν αἰτιολογήσεις γιὰ ὅλα τὰ χρησιμοποιούμενα στοιχεῖα.

ἐξωτερικὸς διηγητικὸς ἦχος — external diegetic sound Ἦχος πού ἐμφανίζεται νὰ προέρχεται ἀπὸ μιὰ φυσικὴ πηγὴ μέσα στὸ χῶρο τῆς ἱστορίας, και πού ὑποθέτουμε πὼς ἀκοῦν και τὰ πρόσωπα ἐπὶ τὴν σκηνὴ αὐτὴ. Βλ. και *ἐσωτερικὸς διηγητικὸς ἦχος*.

ἐπανακαδράρισμα — reframing Σύντομα πανοραμικὴ ἢ βερτικάλ γιὰ τὴν προσαρμογὴ ἐπὶ τὴν κινήσεις τῶν προσώπων, ὥστε

- αυτά να κρατηθούν πάνω στην οθόνη ή στο κέντρο της εικόνας.
- επαναλαμβανόμενο μοντάζ — overlapping editing** Κομμάτια που επαναλαμβάνουν μέρος ή το σύνολο μιάς ενέργειας, αυξάνοντας κατ' αυτόν τον τρόπο το χρόνο θέασης και τη διάρκεια της πλοκής.
- επεξεργασμένο πλάνο — process shot** Όποιοδήποτε πλάνο που χρησιμοποιεί την επαναφωτογράφιση για να συνδυάσει δύο ή περισσότερες εικόνες σε μία, ή να δημιουργήσει ένα ειδικό έφε: λέγεται και composite shot (σύνθετο πλάνο). Βλ. και *ειδικά έφε, μεικτό πλάνο, όπισθια προβολή*.
- επικάλυψη — overlap** Ύποδηλώνει το αναπαριστώμενο βάθος στην κινηματογραφική εικόνα, που επιτυγχάνεται με τη μερική τοποθέτηση των κοντινών αντικειμένων μπροστά από τα πιο μακρινά.
- επικαλύπτων διάλογος («καβάλημα» της πρόζας) — dialogue overlap** Κατά το μοντάρισμα μιάς σκηνής, ή ρύθμιση ενός κομμάτιος έτσι ώστε ένα κομμάτι όμιλίας ή θορύβου που προέρχεται από το πλάνο Α να ακούγεται κατά το πλάνο του προσώπου Β ή κάποιου άλλου στοιχείου της σκηνής.
- έρμηνεία — interpretation** Η δραστηριότητα του θεατή που αφορά την ανάλυση των υπόρρητων και συμπτωματικών μηνυμάτων που υποδηλώνει μια ταινία. Βλ. επίσης *νόημα*.
- έστιακή απόσταση — focal length** Η απόσταση από το κέντρο του φακού ως το σημείο όπου οι φωτεινές ακτίνες συναντιούνται με ευκρινή έστιαση. Η έστιακή απόσταση καθορίζει τις προοπτικές σχέσεις του χώρου που αναπαρίσταται στην επίπεδη οθόνη. Βλ. και *εuryγώνιος φακός, κανονικός (νορμάλ) φακός, τηλεφακός*.
- έστιαση — focus** Ο βαθμός στον οποίο οι φωτεινές ακτίνες που προέρχονται από το ίδιο σημείο ενός αντικειμένου και περνούν μέσα από διαφορετικά τμήματα του φακού επανασυγκλίνουν στο ίδιο σημείο πάνω στο καρτέ του φίλμ, δημιουργώντας καθαρά περιγράμματα και μια ευκρινή ύφή.
- έστιαση βάθους — deep focus** Χρήση του κινηματογραφικού φακού και του φωτισμού, που κάνει τόσο τα κοντινά όσο και τα απομακρυσμένα επίπεδα να φαίνονται νεταρισμένα.
- έσωτερικός διηγητικός ήχος — internal diegetic sound** Ήχος που εμφανίζεται να προέρχεται από το μυαλό ενός προσώπου μέσα στο χώρο της ιστορίας. Παρόλο που εμείς οι θεατές και το πρόσωπο μπορούμε να τον ακούσουμε, υποθέτουμε πως οι άλλοι χαρακτήρες δεν τον ακούν. Βλ. και *έξωτερικός διηγητικός ήχος*.
- ετερόχρονος ήχος — nonsimultaneous sound** Διηγητικός ήχος που προέρχεται από μια πηγή ή όποια προηγείται ή έπεται της εικόνας που συνοδεύει.
- εuryγώνιος φακός — wide-angle lens** Ο φακός μικρής έστιακής απόστασης, που επιδρά στην προοπτική μιάς σκηνής παραμορφώνοντας τις ευθείες γραμμές κοντά στις άκρες του κάδρου και μεγεθύνοντας την απόσταση μεταξύ πρώτου επιπέδου και φόντου. Στην κινηματογράφιση με 35mm, ένας euryγώνιος είναι 30mm ή λιγότερο. Βλ. και *κανονικός (νορμάλ) φακός, τηλεφακός*.
- ζουμ (φακός μεταβλητής έστιακής απόστασης) — zoom lens** Ο φακός με έστιακή απόσταση ή όποια μπορεί να αλλάζει

στη διάρκεια ενός πλάνου. Μια μετακίνηση προς το πεδίο του *τηλεφακού* μεγεθύνει την εικόνα και συμπιέζει τα επίπεδα της, δίνοντας την έντύπωση της κίνησης μέσα στο χώρο της σκηνής, ενώ μια μετακίνηση προς το πεδίο του *εuryγώνιου φακού* έχει το αντίθετο αποτέλεσμα.

ήχητική γέφυρα («καβάλημα» του ήχου) — sound bridge 1. Στην αρχή μιάς σκηνής, ο ήχος από την προηγούμενη σκηνή συνεχίζεται για λίγο πριν αρχίσει ο ήχος από την καινούρια σκηνή. 2. Στο τέλος μιάς σκηνής, ακούγεται ο ήχος από την επόμενη σκηνή στην όποια και μιά εισάγει.

ήχος εκτός οθόνης (ήχος από το όφ, εκτός πεδίου) — offscreen sound Ταυτόχρονος ήχος από μια πηγή που υποτίθεται πως βρίσκεται στο χώρο της σκηνής, αλλά σε κάποιο σημείο έξω από αυτό που βλέπουμε στην οθόνη.

ιδεολογία — ideology Ένα σχετικά συνεκτικό σύστημα αξιών, πεποιθήσεων ή ιδεών που είναι κοινές σε μια κοινωνική ομάδα, και εκλαμβάνονται συχνά ως φυσικές ή έγγενως αληθείς.

ίρις — iris Η στρογγυλή, κινούμενη μάσκα που μπορεί να κλείσει για να δώσει τέλος σε μια σκηνή (κλείσιμο της ίριδας), και να ανοίξει για να αρχίσει μια σκηνή (άνοιγμα της ίριδας) ή για να αποκαλύψει περισσότερο χώρο γύρω από μια λεπτομέρεια.

ιστορία — story Σε μια αφηγηματική ταινία, όλα τα γεγονότα που βλέπουμε και ακούμε, συν αυτά που συμπεραίνουμε ή εικάζουμε πως έχουν συμβεί, διατεταγμένα στις υποτιθέμενες αιτιακές σχέσεις τους, στη χρονολογική τους σειρά, διάρκεια και συχνότητα, καθώς και στην τοποθέτησή τους στο χώρο. Βλ. επίσης *διάρκεια, παράλειψη, σειρά, συχνότητα, χρόνος θέασης, χώρος*.

κάδράρισμα — framing Η χρήση των άκρων (του πλαισίου) του καρτέ ενός φίλμ προκειμένου να γίνει ή έπιλογή και ή σύνθεση αυτού που θα δεί ο θεατής στην οθόνη.

κάθετη συγκέντρωση — vertical integration Η πρακτική σύμφωνα με την όποια μια μεμονωμένη εταιρεία *άπασχολείται* σε δύο ή περισσότερες δραστηριότητες της κινηματογραφικής βιομηχανίας (*παραγωγή, διανομή και παρουσίαση* ή *προβολή*). Στην κινηματογραφική βιομηχανία των Ηνωμένων Πολιτειών, οι μείζονες εταιρείες ήταν καθέτως συγκεντρωμένες από τη δεκαετία του '20 κι έπειτα, με δικές τους εγκαταστάσεις παραγωγής, εταιρείες διανομής και κινηματογραφικές αίθουσες. Η κάθετη συγκέντρωση της βιομηχανίας κρίθηκε μονοπωλιακή από το Άνώτατο Δικαστήριο στο «διάταγμα (της) Paramount» του 1948. Στη δεκαετία του '80 ή πρακτική αυτή επανεμφανίστηκε όταν εταιρείες παραγωγής και διανομής άρχισαν να αγοράζουν ποσοστά σε άλυσιδες κινηματογράφων και σταθμούς καλωδιακής τηλεόρασης.

κάμερα στο χέρι — hand-held camera Η χρήση του σώματος του εικονολήπτη ως στηρίγματος για την κάμερα, είτε με το κράτημα στο χέρι, είτε με στήριξη στον ώμο.

κανονικός (νορμάλ) φακός — normal lens Ο φακός που δείχνει τα αντικείμενα χωρίς να υπερβάλλει ή να μειώνει σημαντικά το βάθος των επιπέδων της σκηνής. Στην κινηματογράφιση στα 35mm, ένας κανονικός φακός είναι

35 με 50mm. Βλ. και *εὐρυγώνιος φακός, τηλεφακός*.

καρέ (φωτόγραμμα) — **frame** Μιά μεμονωμένη εικόνα πάνω στη λωρίδα του φιλμ. "Όταν μια σειρά καρρέ προβάλλεται στην οθόνη σε γρήγορη διαδοχή, δημιουργείται στον θεατή μια ψευδαίσθηση κίνησης.

κάτ στην κίνηση (σύζευξη πάνω στη δράση, μάτσιν) — **match on action** Τό κόψιμο συνεχίας που ενώνει μεταξύ τους δύο διαφορετικές οπτικές της ίδιας πράξης κατά τη στιγμή της κίνησης, κάνοντας την κίνηση να φαίνεται πως συνεχίζεται δίχως διακοπή.

κατάτμηση — **segmentation** Ἡ διαδικασία της υποδιαίρεσης μιᾶς ταινίας σε μέρη με σκοπό την ανάλυση.

κατηγορική μορφή — **categorical form** Τύπος οργάνωσης της κινηματογραφικής ταινίας σύμφωνα με τὸν ὁποῖο τὰ μέρη της πραγματεύονται ξεχωριστές πλευρές ἑνὸς θέματος. Γιὰ παράδειγμα, μιὰ ταινία με θέμα τις Ἑνωμένες Πολιτεῖες θὰ μπορούσε νὰ ἦταν οργανωμένη σε πενήντα μέρη, τὸ καθένα ἀφιερωμένο σε μία πολιτεία.

κεκλιμένο κάδρο — **canted framing** Ἐποψη στὴν ὁποία τὸ κάδρο δὲν εἶναι ὀριζόντιο· εἴτε ἡ δεξιά εἴτε ἡ ἀριστερή μεριά εἶναι χαμηλότερη ἀπὸ τὴν ἄλλη, κάνοντας τὰ ἀντικείμενα τῆς σκηνῆς νὰ μοιάζουν σὰν νὰ ἔχουν ἀποκλίνει ἀπὸ τὴν ὀρθία θέση τους.

κίνημα — **movement** Μιὰ ομάδα κινηματογραφιστῶν πού ἐργάζονται τὴν ἴδια ἐποχή στὸν ἴδιο τόπο καὶ συμερίζονται ὀρισμένες διακριτές γενικές ἀντιλήψεις γιὰ τὸ πῶς πρέπει νὰ γίνονται οἱ ταινίες. Συνήθως, οἱ ταινίες ἑνὸς κινήματος ἔχουν κοινὰ μορφικά, ὑφολογικά καὶ θεματικά χαρακτηριστικά. Μερικά κινήματα, ὅπως ὁ γαλλικὸς ὑπερρεαλισμὸς τῆς δεκαετίας τοῦ '20, μπορεί νὰ θεωρηθοῦν ἀρκετὰ ὁμοιογενή· ἄλλα, ὅπως ἡ γαλλικὴ νουβέλ βάγκ στὰ τέλη τῆς δεκαετίας τοῦ '50, εἶναι σχετικὰ χαλαρά.

κινηματογραφικὴ φωτογραφία — **cinematography** Γενικὸς ὄρος γιὰ ὅλους τοὺς χειρισμοὺς τῆς λωρίδας τοῦ φιλμ μέσω τῆς κάμερας στὸ στάδιο τῶν γυρισμάτων, καὶ ἀπὸ τὸ ἐργαστήριο στὸ στάδιο τῆς ἐμφάνισης.

κίνηση τῆς κάμερας — **camera movement** Ἡ ἐντύπωση πάνω στὴν οθόνη πῶς ἀλλάζει τὸ καδράρισμα σε σχέση με τὴ σκηνὴ πού κινηματογραφεῖται. Αὐτὸ προκαλεῖται συνήθως ἀπὸ τὸ γεγονός ὅτι ἡ ἴδια ἡ κάμερα μετακινεῖται, ἀλλὰ μπορεί νὰ προκληθεῖ καὶ ἀπὸ ἕνα φακὸ ζοῦμ ἢ ὀρισμένα εἰδικὰ ἐφέ. Βλ. ἐπίσης *βερτικάλ, πανοραμικ, πλάνο γερανοῦ, τράβελινγκ*.

κινούμενο κάδρο (καδράρισμα) — **mobile frame (framing)** Τὸ ἀποτέλεσμα πάνω στὴν οθόνη τῆς κάμερας πού κινεῖται, τοῦ φακοῦ ζοῦμ ἢ ὀρισμένων εἰδικῶν ἐφέ· τὸ καδράρισμα μετατοπίζεται σε σχέση με τὴ σκηνὴ πού κινηματογραφεῖται. Βλ. καὶ *βερτικάλ, πανοραμικ, πλάνο γερανοῦ, τράβελινγκ*.

κλείσιμο — **closure** Ὁ βαθμὸς στὸν ὁποῖο τὸ τέλος μιᾶς ἀφηγηματικῆς ταινίας ἀποκαλύπτει τὰ ἀποτελέσματα ὄλων τῶν αἰτιακῶν συμβάντων καὶ λύνει (ἢ «κλείνει») ὅλα τὰ νήματα τῆς δράσης.

κοντινὸ πλάνο (γκρό πλάν) — **close-up** Καδράρισμα στὸ ὁποῖο ἡ κλίμακα τοῦ ἀπεικονιζόμενου ἀντικειμένου εἶναι σχετικὰ

μεγάλη· τὶς περισσότερες φορὲς εἶναι τὸ κεφάλι ἑνὸς ἀνθρώπου ἀπὸ τὸ λαιμὸ καὶ πάνω, ἢ ἕνα ἀντικείμενο ἀνάλογου μεγέθους πού γεμίζει τὸ μεγαλύτερο μέρος τῆς οθόνης.

κόντρα φωτισμὸς (ὀπίσθιος) — **backlighting** Φωτισμὸς πού πέφτει πάνω στὰ πρόσωπα τῆς σκηνῆς ἀπὸ τὴ μεριά πού βρίσκεται ἀπέναντι στὴν κάμερα, δημιουργώντας συνήθως ἕνα λεπτὸ φωτεινὸ περιγράμμα στις σιλουέτες τους.

κοντράστο (φωτιστικὴ ἀντίθεση) — **contrast** Στὴν κινηματογραφικὴ φωτογραφία, ἡ διαφορὰ μεταξύ τῶν φωτεινότερων καὶ τῶν σκοτεινότερων περιοχῶν μέσα στὸ κάδρο.

κόψιμο — **cut** 1. Στὴν κινηματογραφικὴ δημιουργία, ἡ σύνδεση δύο λωρίδων φιλμ με τὴν κολέξα (δηλ. με συγκόλληση). 2. Στὴν ὀλοκληρωμένη ταινία, ἡ στιγμιαία ἀλλαγὴ ἀπὸ ἕνα καδράρισμα σε ἄλλο. Βλ. ἐπίσης *ἀπότομο ἄλμα*.

κύκλος — **cycle** Μιὰ σχετικὰ βραχύβια μόδα γιὰ ὀρισμένα ὑποεἶδη μέσα σε ἕνα εἶδος· π.χ. τὰ γουέστερν «ἐνηλίκων» στὸ Χόλλυγουντ τὴ δεκαετία τοῦ '50 ἢ οἱ ταινίες γιὰ ἥρωικούς γκάγκστερ τὴ δεκαετία τοῦ '80 στὸν κινηματογράφο τοῦ Χόνγκ Κόνγκ.

κύριος φωτισμὸς (φωτισμὸς κλειδί) — **key light** Στὸ σύστημα φωτισμοῦ τριῶν σημείων, ὁ ἐντονότερος φωτισμὸς πού πέφτει πάνω στὴ σκηνή. Βλ. καὶ *κόντρα φωτισμὸς, συμπληρωματικὸς φωτισμὸς, φωτισμὸς τριῶν σημείων*.

λειτουργία — **function** Ὁ ρόλος ἢ τὸ ἀποτέλεσμα ὁποιοῦδήποτε στοιχείου μέσα στὴ μορφή τῆς ταινίας.

λήψη — **take** Στὴ δημιουργία μιᾶς ταινίας, εἶναι τὸ πλάνο πού παράγεται ἀπὸ ἕνα ἀδιάλειπτο γύρισμα τῆς κάμερας. Ἐνα πλάνο στὴν ὀλοκληρωμένη ταινία μπορεί νὰ ἔχει ἐπιλεγεῖ ἀπὸ περισσότερες λήψεις τῆς ἴδιας δράσης.

μαλακὸς φωτισμὸς — **soft lighting** Φωτισμὸς πού ἀποφεύγει τὶς σκληρὲς φωτεινὲς καὶ σκοτεινὲς περιοχές, δημιουργώντας μιὰ βαθμιαία μετάβαση ἀπὸ τὰ φωτεινὰ σημεῖα στις σκιές.

μάσκα — **mask** Τὸ ἀδιαφανὲς προπέτασμα πού τοποθετεῖται στὴν κάμερα ἢ στὴν τυπωτικὴ μηχανή, φράζει ἕνα μέρος τοῦ κάδρου καὶ ἀλλάζει τὸ σχῆμα τῆς φωτογραφημένης εικόνας, ἀφήνοντας σε ἕνα μέρος τοῦ κάδρου ἕνα καθαρὸ χρῶμα. Στὴ μεγάλη οθόνη οἱ περισσότερες μάσκες φαίνονται μαύρες, μολονὶ μπορεί νὰ εἶναι ὄσπρες ἢ ἐγχρωμες.

μασκάρισμα — **masking** Κατὰ τὴν προβολή, λωρίδες μάρου ὑφάσματος πού πλαισιώνουν τὴν οθόνη τῆς κινηματογραφικῆς αἴθουσας. Τὸ μασκάρισμα μπορεί νὰ ρυθμίζεται ἀνάλογα με τὴν ἀναλογία εικόνας τῆς ταινίας πού θὰ προβληθεῖ.

μεικτὸ πλάνο (μάτ) — **matte shot** Τύπος ἐπεξεργασμένου πλάνου στὸν ὁποῖο διαφορετικὰ μέρη τῆς εικόνας (συνήθως ἠθοποιοὶ καὶ σκηνικὸ περιβάλλον) φωτογραφίζονται ξεχωριστὰ καὶ συνδυάζονται στὴν ἐργαστηριακὴ δουλειά.

μείζονες ἐταιρεῖες — **Majors** Ὅρος γιὰ τὶς ἰσχυρότερες ἐταιρεῖες τῆς κινηματογραφικῆς βιομηχανίας τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν. Τὴ δεκαετία τοῦ '20, οἱ μείζονες ἐταιρεῖες ἦταν ἐπίσης γνωστὲς με τὴν ὀνομασία οἱ «Μεγάλες Τρεῖς» καὶ ἀποτελοῦνταν ἀπὸ τὴν Paramount-Publix, τὴν ἐταιρεία τοῦ Loew (MGM) καὶ τὴ First National. Τὴ δεκαετία τοῦ '30, οἱ μείζονες ἐταιρεῖες (τόρα οἱ «Μεγάλες Πέντε») ἦταν ἡ MGM, ἡ Paramount, ἡ 20th Century-Fox, ἡ Warner Bros.

και η RKO. Πριν από το 1948, οι μείζονες εταιρείες κατέκτησαν τη θέση που είχαν επειδή ήταν σε ύψηλο βαθμό *καθέτως συγκεντρωμένες*. Σήμερα οι μεγάλες εταιρείες αποτελούνται από αρκετές εταιρείες παραγωγής-διανομής, όπως η MCA/Universal, η Warner Communications, η Disney και η Columbia.

μείωση μεγέθους — size diminution Ένδειξη που υποδηλώνει το απεικονιζόμενο βάθος της εικόνας δείχνοντας αντικείμενα που βρίσκονται πιο μακριά, σαν να είναι μικρότερα από τα αντικείμενα του πρώτου πλάνου.

μεσαίο γενικό πλάνο (μγπ) — medium long shot Καδράρισμα από μια απόσταση που κάνει ένα αντικείμενο γύρω στο έναμιση μέτρο ύψος να φαίνεται σαν να γεμίζει κατακόρυφα το μεγαλύτερο μέρος της οθόνης. Βλ. και *αμερικέν*, τον ειδικό όρο για ένα *μεσαίο γενικό πλάνο* που απεικονίζει ανθρώπινες μορφές.

μεσαίο κοντινό πλάνο (μκπ) — medium close-up Καδράρισμα στο οποίο η κλίμακα του απεικονιζόμενου αντικειμένου είναι αρκετά μεγάλη: μια ανθρώπινη μορφή που φαίνεται από το στήθος και πάνω και γεμίζει το μεγαλύτερο μέρος της οθόνης.

μεσαίο πλάνο (μπ) — medium shot Καδράρισμα στο οποίο η κλίμακα του απεικονιζόμενου αντικειμένου είναι μετρίου μεγέθους: μια ανθρώπινη μορφή που φαίνεται από τη μέση και πάνω και γεμίζει το μεγαλύτερο μέρος της οθόνης.

μεταχογράφηση — postsynchronization Η διαδικασία κατά την οποία προστίθεται ήχος στις εικόνες αφού έχουν γυριστεί και συναρμολογηθεί. Μπορεί να περιλαμβάνει *ντουμπλάζ φωνών*, καθώς και την παρεμβολή διηγητικής μουσικής ή ήχητικών εφέ. Είναι το αντίθετο της σύγχρονης ήχοληψίας.

μετατόπιση (ή αλλαγή) του σημείου εστίασης — racking focus Η μετατόπιση της περιοχής καθαρής εστίασης από το ένα επίπεδο στο άλλο μέσα στο ίδιο πλάνο· το αποτέλεσμα επί της οθόνης λέγεται rack focus.

μετωπικός φωτισμός — frontal lighting Φωτισμός που πέφτει πάνω στη σκηνή από μια θέση κοντά στην κάμερα.

μετωπικότητα — frontality Στο στήσιμο για το γύρισμα της σκηνής, ή τοποθέτηση των προσώπων έτσι ώστε να αντικρίζουν τον θεατή.

μη διηγητικό έμβολιμο πλάνο — nondiegetic insert Ένα πλάνο ή μια σειρά πλάνα που παρεμβάλλονται σε μια σεκάνς, και δείχνουν αντικείμενα που αναπαριστώνται σαν να βρίσκονται εκτός του χώρου της αφήγησης.

μη διηγητικός ήχος — nondiegetic sound Ήχος, για παράδειγμα ή ατμοσφαιρική μουσική ή τα σχόλια ενός αφηγητή, που εμφανίζεται να προέρχεται από μια πηγή έξω από το χώρο της αφήγησης.

μιξάζ ή μείξη — mixing Ο συνδυασμός των ήχων από δύο ή περισσότερες ήχητικές μπάντες με την έγγραφη τους σε μια ξεχωριστή μπάντα.

μιζανσέν — mise en scène Όλα τα στοιχεία που είναι τοποθετημένα μπροστά στην κάμερα για να κινηματογραφηθούν: τα σκηνικά και το φροντιστηριακό υλικό, ο φωτισμός, τα κοστούμια και το μακιγιάζ, καθώς και η συμπεριφορά των

προσώπων. [Βλ. και τη σημ. 1 της μεταφράστριας, σ. 18.]
μονοπλάνο — long take Πλάνο που διαρκεί για ασυνήθιστα μεγάλο χρονικό διάστημα πριν από τη μετάβαση στο επόμενο πλάνο.

μονοχρωματικός σχεδιασμός — monochromatic colour design Χρωματικός σχεδιασμός που τονίζει μια στενή σειρά αποχρώσεις ενός μοναδικού χρώματος.

μοντάζ — editing 1. Στην κινηματογραφική δημιουργία, ή εργασία της επιλογής και της σύνδεσης των κινηματογραφικών λήψεων. 2. Στην ολοκληρωμένη ταινία, το σύνολο των τεχνικών που διέπει τις σχέσεις μεταξύ των πλάνων.

Μοντάζ — montage 1. Στα αγγλικά, συνώνυμο του *editing*. 2. Μια άποψη για το μοντάζ που αναπτύχθηκε από τους σοβιετικούς κινηματογραφιστές της δεκαετίας του '20· δίνει έμφαση σε δυναμικές, συχνά ασυνεχείς σχέσεις μεταξύ των πλάνων και στην παράθεση εικόνων με σκοπό τη δημιουργία ιδεών που δεν υπάρχουν σε κανένα μεμονωμένο πλάνο. Βλ. και *διανοητικό μοντάζ*, *μοντάζ (editing)*, *μοντάζ ασυνεχείας*, *μοντάζ συνεχείας*.

μοντάζ ασυνεχείας — discontinuity editing Όποιοδήποτε έναλλακτικό σύστημα σύνδεσης των πλάνων που χρησιμοποιεί τεχνικές που δεν είναι αποδεκτές στο πλαίσιο των αρχών του *μοντάζ συνεχείας*. Στις δυνατότητες του μοντάζ αυτού του είδους περιλαμβάνονται ο κακός συνδυασμός των σχέσεων χώρου και χρόνου, οι παραβιάσεις του *νοητού άξονα* και η προσήλωση σε γραφιστικές σχέσεις. Βλ. και *άποτομο άλμα*, *γραφιστική σύζευξη*, *διανοητικό μοντάζ*, *έλλειπτικό μοντάζ*, *επαναλαμβανόμενο μοντάζ*, *μη διηγητικό έμβολιμο πλάνο*.

μοντάζ συνεχείας — continuity editing Σύστημα κατάτμησης και συναρμολόγησης που διασφαλίζει μια συνεχή και σαφή αφηγηματική δράση. Το μοντάζ συνεχείας βασίζεται στο συνταίριασμα της σκηνικής κατεύθυνσης, της θέσης και των χρονικών σχέσεων από το ένα πλάνο στο άλλο. Για συγκεκριμένες τεχνικές του μοντάζ συνεχείας, βλ. *αντίστοιχα πλάνα, κτ στην κίνηση, νοητός άξονας, παράλληλο μοντάζ, πλάνο εδραίωσης, πλάνο επανεδραίωσης, ρακόρ βλεμμάτων, σκηνική κατεύθυνση, σφήνα*.

μονταρισμένη σεκάνς — montage sequence Το τμήμα μιάς ταινίας που συνοψίζει ένα θέμα ή συμπύσσει ένα χρονικό διάστημα σε σύντομες συμβολικές ή χαρακτηριστικές εικόνες. Συχνά χρησιμοποιούνται *φοντι άνσενέ, φέιντ, διπλοτυπίες* και *βέργες* για να συνδεθούν οι εικόνες σε μια μονταρισμένη σεκάνς.

μορφή — form Το γενικό σύστημα σχέσεων ανάμεσα στα μέρη μιάς ταινίας.

μοτίβο — motif Το στοιχείο σε μια ταινία το οποίο επαναλαμβάνεται με σημαίνοντα τρόπο.

μπούμ — boom Η ράβδος πάνω στην οποία μπορεί να στερεωθεί ένα μικρόφωνο· αυτή κρέμεται πάνω από την κινηματογραφούμενη σκηνή, και χρησιμοποιείται για να αλλάξει ή θέση του μικροφώνου καθώς μετατοπίζεται ή δράση.

νόημα — meaning 1. *Αναφορικό νόημα*: Νύξη που αναφέρεται σε συγκεκριμένες κοινές προγενέστερες γνώσεις εκτός της ταινίας, τις οποίες ο θεατής υποτίθεται ότι αναγνωρίζει. 2.

- Ρητὸ νόημα*: Σημασία πού παρουσιάζεται ἀπροκάλυπτα, συνήθως μὲ λόγια καὶ συχνὰ πρὸς τὴν ἀρχὴ ἢ πρὸς τὸ τέλος τῆς ταινίας. 3. *Υπόρρητο νόημα*: Σημασία πού υπονοεῖται, καὶ μπορεῖ ὁ θεατὴς νὰ τὴν ἀνακαλύψει μετὰ ἀπὸ ἀνάλυση καὶ σκέψη. 4. *Συμπτωματικὸ νόημα*: Σημασία τὴν ὁποία ἡ ταινία κοινοποιεῖ, πολλές φορές «ἐνάντια στὴ θέλησή της», λόγω τῶν ἱστορικῶν καὶ κοινωνικῶν συμφραζομένων της.
- νοητὸς ἄξονας (δράσης) — axis of action** Στὸ σύστημα τοῦ *μοντάζ συνεχείας*, ἡ νοητὴ γραμμὴ πού περνάει ἀπὸ τὴ μιὰ ἄκρη στὴν ἄλλη μετὰ τῶν κύριων ἠθοποιῶν, ὀρίζοντας τὶς χωρικές σχέσεις ὅλων τῶν στοιχείων τῆς σκηνῆς, χωρίζοντάς τα σὲ αὐτὰ πού βρίσκονται ἄριστερὰ καὶ ἐκεῖνα πού βρίσκονται δεξιὰ του. Ὑποτίθεται πὼς ἡ κάμερα δὲν πρέπει νὰ ὑπερβεῖ τὸν ἄξονα σὲ ἓνα κόψιμο ἀνατρέποντας ἔτσι αὐτὲς τὶς σχέσεις χώρου. Λέγεται ἐπίσης καὶ «ἄξονας 180°» — ἑλλ. «ἄξονας» (βλ. καὶ *σύστημα 180°*).
- ντόλι — dolly** Τὸ στήριγμα τῆς κάμερας μὲ ρόδες, πού χρησιμοποιεῖται γιὰ τὸ γύρισμα τῶν τράβελινγκ.
- νουμπλάζ — dubbing** Ἡ διαδικασία ἀντικατάστασης μέρους ἢ ὅλων τῶν φωνῶν στὴν μπάντα τοῦ ἤχου γιὰ νὰ διορθωθοῦν λάθη ἢ γιὰ νὰ ἐπανεγγραφοῦν διάλογοι. Βλ. καὶ *μεταχογραφήση*.
- ὀπίσθια προβολή — rear projection** Ἡ τεχνικὴ πού συνδυάζει μιὰ δράση πού διαδραματίζεται στὸ πρῶτο ἐπίπεδο μὲ μιὰ δράση στὸ φόντο τῆς εἰκόνας πού γυρίστηκε νωρίτερα. Τὸ πρῶτο ἐπίπεδο κινηματογραφεῖται σὲ στούντιο μπροστὰ σὲ ἓνα πανό· οἱ εἰκόνες τοῦ φόντου προβάλλονται πίσω ἀπὸ τὸ πανό. Τὸ ἀντίθετο εἶναι ἡ *πρόσθια προβολή*.
- πανοραμικ — pan** Ἡ κίνηση τῆς κάμερας κατὰ τὴν ὁποία τὸ σῶμα τῆς μηχανῆς στρέφεται πρὸς τὰ ἄριστερὰ ἢ πρὸς τὰ δεξιὰ. Στὴν ὀθόνη δημιουργεῖται ἓνα κινούμενο καδράρισμα πού σαρώνει τὸ χῶρο ὀριζοντίως.
- παραγωγή — production** Ἐνας ἀπὸ τοὺς τρεῖς κλάδους τῆς κινηματογραφικῆς βιομηχανίας· ἡ διαδικασία τῆς δημιουργίας τῆς ταινίας. Βλ. καὶ *διανομή, παρουσίαση (προβολή)*.
- παραγωγή σὲ στούντιο — studio production** Τρόπος κινηματογράφησης μὲ τὸν ὁποῖο μιὰ ἐπιχείρηση δημιουργεῖ ταινίες σὲ μαζικὴ κλίμακα. Συνήθως ἡ ἐργασία χωρίζεται μὲ βάση μιὰ διεξοδικὴ προετοιμασία, καθοδηγούμενη ἀπὸ τὸ ντεκουπαρισμένο σενάριο ἢ ἀπὸ ἄλλες γραπτὲς ὁδηγίες. Κατὰ κανόνα, ἓνα μέρος τῶν ἀνθρώπων πού ἐργάζονται στὴν παραγωγή, ὅπως οἱ σκηνοθέτες καὶ οἱ διευθυντὲς φωτογραφίας, δουλεύουν ἀποκλειστικὰ σὲ μιὰ ταινία κάθε φορά, ἐνῶ ἄλλα πρόσωπα, ὅπως οἱ σεναριογράφοι ἢ εἰδικοί τεχνικοί, δουλεύουν λίγο πολὺ ταυτόχρονα σὲ ἄρκετὲς ταινίες. Οἱ χολλυγουντιανὲς ἐταιρεῖες ἀνάμεσα στὸ 1920 καὶ στὸ 1960 ἀποτελοῦν παραδείγματα παραγωγῆς σὲ στούντιο.
- παράλειψη — ellipsis** Σὲ μιὰ ἀφηγηματικὴ ταινία, ἡ συντόμευση τῆς διάρκειας τῆς *πλοκῆς*, πού ἐπιτυγχάνεται μὲ τὴν παράλειψη χρονικῶν διαστημάτων τῆς διάρκειας τῆς *ιστορίας*. Βλ. καὶ *ἐλλειπτικὸ μοντάζ, χρόνος θέασης*.
- παράλλαξη — variation** Στὴν κινηματογραφικὴ μορφή, ὅταν ἓνα στοιχεῖο ἐπανέρχεται μὲ ἀξιοσημείωτες ἀλλαγές.
- παράλληλο μοντάζ — crosscutting** Μοντάζ τὸ ὁποῖο ἐναλλάσσει πλάνο ἀπὸ δύο ἢ περισσότερα νήματα δράσης πού συμβαίνουν σὲ διαφορετικὰ μέρη, συνήθως ταυτοχρόνως.
- παρουσίαση (προβολή) — exhibition** Ἐνας ἀπὸ τοὺς τρεῖς γενικὸς κλάδους τῆς κινηματογραφικῆς βιομηχανίας· ἡ διαδικασία παρουσίας καὶ προβολῆς στὸ κοινὸ τῆς ὀλοκληρωμένης ταινίας. Βλ. καὶ *διανομή, παραγωγή*.
- πειραματικὸς κινηματογράφος — experimental cinema** Κινηματογραφικὴ δημιουργία πού ἀποφεύγει τὶς συμβάσεις τῶν ταινιῶν μαζικῆς ψυχαγωγίας καὶ ἐπιζητεῖ νὰ διερευνήσει ἀσυνήθιστες ὄψεις τοῦ μέσου ἢ/καὶ θέματα πού εἶναι ἀπαγορευμένα ἢ ταμπού. Ὅταν οἱ πειραματικὲς ταινίες παρουσιάζουν πλοκὴ, αὐτὴ ἐδράζεται πολλές φορές σὲ ὄνειρα ἢ συμβολικὰ ταξίδια, ἀλλὰ συχνὰ οἱ πειραματικὲς ταινίες ἀποφεύγουν τελείως τὴν ἀφηγηματικὴ μορφή, ἐξερευνώντας λυρικά, συνειρμικά, περιγραφικὰ ἢ ἄλλα μορφικὰ μέσα.
- πιξιλείσον — pixillation** Μορφή ἐμψύχωσης μὲ μονὰ καρέ, στὴν ὁποία τρισδιάστατα ἀντικείμενα, πολλές φορές καὶ ἄνθρωποι, παρουσιάζονται νὰ κινοῦνται σπασμοδικὰ, μὲ τὴν χρήσιμὴ κινηματογραφικῆς φωτογραφίας πού βασίζεται στὸ σταμάτημα τῆς δράσης.
- πλάγιος φωτισμὸς — side lighting** Φωτισμὸς πού πέφτει ἀπὸ τὴ μιὰ μεριά ἐνὸς ἀνθρώπου ἢ ἐνὸς ἀντικειμένου, συνήθως γιὰ νὰ δώσει ὄγκο, γιὰ νὰ ἀναδείξει ἐπιφανειακὲς τάσεις ἢ γιὰ νὰ γεμίσει περιοχὲς πού ἔχουν μείνει σκοτεινὲς ἀπὸ τὸ φῶς μιᾶς ἄλλης πηγῆς.
- πλάνο — shot** 1. Στὰ γυρίσματα, ἓνα ἀδιάλειπτο γύρισμα τῆς κάμερας πού ἐκθέτει μιὰ σειρά καρέ. Λέγεται καὶ *λήψη*. 2. Στὴν ὀλοκληρωμένη ταινία, μιὰ ἀδιάλειπτη εἰκόνα μὲ ἓνα μοναδικὸ στατικὸ ἢ κινούμενο καδράρισμα.
- πλάνο γερανοῦ — crane shot** Πλάνο μὲ μεταβολὴ τοῦ καδραρίσματος, ἢ ὁποία ἐπιτυγχάνεται τοποθετώντας τὴν κάμερα ψηλὰ πάνω ἀπὸ τὸ ἔδαφος, καὶ μετακινώντας τὴν στὸν ἄερα πρὸς κάθε κατεύθυνση.
- πλάνο ἐδραίωσης — establishing shot** Πλάνο, συνήθως σὲ μακρινὸ καδράρισμα, τὸ ὁποῖο δείχνει τὶς σχέσεις στὸ χῶρο μετὰ τῶν σημαντικῶν προσώπων, τῶν ἀντικειμένων καὶ τοῦ σκηνοῦ σὲ μιὰ σκηνή.
- πλάνο ἐπανεδραίωσης — reestablishing shot** Ἡ ἐπιστροφή στὴ συνολικὴ ἄποψη ἐνὸς χώρου ἔπειτα ἀπὸ μιὰ σειρά κοντινότερα πλάνο πού ἔπονται τοῦ *πλάνου ἐδραίωσης*.
- πλάνο παρακολούθησης — following shot** Πλάνο μὲ καδράρισμα πού μετατοπίζεται γιὰ νὰ κρατήσῃ μιὰ κινούμενη μορφή ἐπὶ τῆς ὀθόνης.
- πλάν σεκάνς (πλάνο ἐνότητα) — plan séquence** Γαλλικὸς ὄρος γιὰ μιὰ σκηνὴ πού γυρίζεται σὲ μονοπλάνο, συνήθως ἓνα πλάνο μεγάλης διάρκειας.
- πλοκὴ — plot** Σὲ μιὰ ταινία μυθοπλασίας, ὅλα τὰ γεγονότα πού μᾶς παρουσιάζονται ἀπευθείας, συμπεριλαμβανομένων τῶν αἰτιακῶν τῶν σχέσεων, τῆς χρονολογικῆς τῶν σειρᾶς, τῆς διάρκειας, τῆς συχνότητος καὶ τῶν σχέσεών τους μέσα στὸ χῶρο. Εἶναι τὸ ἀντίθετο τῆς *ιστορίας*, πού εἶναι ἡ νοητικὴ ἀνακατασκευὴ ὅλων τῶν γεγονότων τῆς ἀφήγησης ἀπὸ τὸν θεατὴ. Βλ. καὶ *διάρκεια, παράλειψη, συχνότητα, σειρά, χρόνος θέασης*.
- πολὺ γενικὸ πλάνο (πγπ) — extreme long shot** Καδράρισμα στὸ

- όποιο ή κλίμακα του απεικονιζόμενου αντικειμένου είναι πολύ μικρή· ένα κτίριο, ένα τοπίο ή ένα πλήθος ανθρώπων γεμίζει την οθόνη.
- πολύ κοντινό πλάνο (πκπ)** — **extreme close-up** Καδράρισμα στο όποιο ή κλίμακα του απεικονιζόμενου αντικειμένου είναι πολύ μεγάλη· τις περισσότερες φορές, είναι ένα μικρό αντικείμενο ή ένα μέρος του σώματος.
- προδρομή** — **flashforward** Μιά μετατροπή της αφηγηματικής σειράς της ιστορίας, κατά την οποία ή παρουσίαση της πλοκής κινείται προς τα εμπρός, προς μελλοντικά γεγονότα, και ύστερα επιστρέφει στο παρόν.
- προοπτική του ήχου** — **sound perspective** Ή αίσθηση της θέσης του ήχου μέσα στο χώρο, που προκύπτει από το εύρος, τη χροιά, τον τόνο, και, σε συστήματα στερεοφωνικής αναπαραγωγής, από τις δίωτες πληροφορίες.
- πρόσθετος ήχος** — **sound over** Όποιοσδήποτε ήχος που παρουσιάζεται σαν να μην μπορεί να άκουσται άπευθείας μέσα στο χώρο και το χρόνο των εικόνων στην οθόνη. Περιλαμβάνει τόσο τον έτερόχρονο διηγητικό ήχο όσο και μη διηγητικούς ήχους. Βλ. και *έτερόχρονος ήχος, μη διηγητικός ήχος*.
- πρόσθια προβολή** — **front projection** Συνθετική διαδικασία κατά την οποία ύλικό που πρόκειται να άποτελέσει το φόντο ενός πλάνου προβάλλεται από εμπρός πάνω σε μία οθόνη· τα πρόσωπα στο προσκήνιο κινηματογραφούνται κι αυτά μπροστά από την οθόνη· αυτό είναι το αντίθετο της *όπίσθιας προβολής*.
- ρακόρ βλεμμάτων, κάτ στον άξονα (σύζευξη με βάση των άξονα των βλεμμάτων)** — **eyeline match** Το κόψιμο που ύπακούει στην άρχή του *νοητού άξονα*: το πρώτο πλάνο δείχνει ένα πρόσωπο που κοιτάζει εκτός οθόνης προς μία κατεύθυνση ενώ το δεύτερο δείχνει ένα χώρο, το χώρο δηλαδή που βρίσκεται στο όπτικό πεδίο του χαρακτήρα. Άν ο χαρακτήρας κοιτάζει προς τα άριστερά, το έπόμενο πλάνο θα πρέπει να ύπονοιέ πως το ίδιο αυτό πρόσωπο βρίσκεται δεξιά εκτός οθόνης.
- ρητορική μορφή** — **rhetorical form** Τύπος όργάνωσης της κινηματογραφικής ταινίας σύμφωνα με τον όποιο τα μέρη της δημιουργούν και ύποστηρίζουν ένα έπιχειρήμα.
- ρηχή έστίαση** — **shallow focus** Το περιορισμένο βάθος πεδίου, που κρατά εύκρινη μόνο τα έπίπεδα που βρίσκονται κοντά στην κάμερα· το αντίθετο της *έστιασης βάθους*.
- ρηχός χώρος** — **shallow space** Το στήσιμο της δράσης σε σχετικά λίγα έπίπεδα βάθους· το αντίθετο του *χώρου βάθους*.
- ροτοσκόπιο** — **rotoscope** Το μηχάνημα που προβάλλει ένα ένα κινηματογραφικά καρτέ ζωντανής δράσης πάνω σε μπλόκ σχεδίου ώστε να μπορεί ό σχεδιαστής ταινιών έμφύχωσης να άντιγράψει τις μορφές σε κάθε καρτέ. Ό στόχος είναι να έπιτευχθούν πιο ρεαλιστικές κινήσεις στα κινούμενα σχέδια.
- ρυθμός** — **rhythm** Ή άντιληπτή ταχύτητα και κανονικότητα των ήχων, των πλάνων και των κινήσεων μέσα στα πλάνα. Στους ρυθμικούς παράγοντες περιλαμβάνονται ό χρόνος (ή παλμός), ό τόνος και το μέτρο (ή τέμπο).
- σειρά** — **order** Σε μία ταινία μυθοπλασίας, ή πλευρά του χειρισμού του χρόνου που άφορά την άκολουθία με την όποια τα χρονολογικά γεγονότα της ιστορίας διατάσσονται στην πλοκή. Βλ. και *διάρκεια, συχνότητα*.
- σεκάνς** — **sequence** Όρος που χρησιμοποιείται συνήθως για ένα μέτριας έκτασης τμήμα μιάς ταινίας, που άφορά ένα όλόκληρο κομμάτι της δράσης. Στην αφηγηματική ταινία, άντιστοιχεί συχνά σε μία *σκηνή*.
- σκηνή** — **scene** Τμήμα μιάς ταινίας μυθοπλασίας το όποιο συμβαίνει μέσα σε ένα χρονικό διάστημα και σε ένα χώρο, ή χρησιμοποιεί παράλληλο μοντάζ για να δείξει δύο ή περισσότερες ταυτόχρονες δράσεις.
- σκηνική κατεύθυνση** — **screen direction** Οι σχέσεις άριστερο-δεξιο σε μία σκηνή, που προσδιορίζονται σε ένα πλάνο έδραίωσης και καθορίζονται από τη θέση των προσώπων και των αντικειμένων μέσα στο κάδρο, από τις κατευθύνσεις των κινήσεων και από τους άξονες των βλεμμάτων των προσώπων. Το *μοντάζ συνεχείας* προσπαθεί να διατηρήσει τη σκηνική κατεύθυνση σταθερή από πλάνο σε πλάνο. Βλ. και *νοητός άξονας, ρακόρ βλεμμάτων, σύστημα 180°*.
- σκληρός φωτισμός** — **hard lighting** Φωτισμός που δημιουργεί σκιές με έντονα περιγράμματα.
- σκοούπα** — **whip pan** Ή έξαιρετικά γρήγορη κίνηση της κάμερας από τη μία άκρη στην άλλη, με άποτέλεσμα ή εικόνα να φλουτάρει για λίγο παρουσιάζοντας μία σειρά συγκεχυμένες όριζόντιες γραμμές. Πολλές φορές ένα άδιόρατο κόψιμο θα ένώσει δύο σκοούπες προκειμένου να δημιουργήσει μία μετάβαση-τέχνασμα μεταξύ των σκηνών.
- στόριμπορντ** — **storyboard** Έργαλειό που χρησιμοποιείται στο σχεδιασμό της κινηματογραφικής παραγωγής, και άποτελείται από σκίτσα τύπου κόμικς μεμονωμένων πλάνων ή φάσεων από πλάνα, με περιγραφές που άναγράφονται κάτω από κάθε σχέδιο.
- σύγχρονη ήχοληψία** — **direct sound** Μουσική, θόρυβος και όμιλίες που καταγράφονται όταν συμβαίνουν τη στιγμή των γυρισμάτων· το αντίθετο της *μεταηχογράφησης*.
- συγχρονικός ήχος** — **synchronous sound** Ήχος που ταιριάζει χρονικά με τις κινήσεις που λαμβάνουν χώρα στις εικόνες, όπως όταν ένας διάλογος άντιστοιχεί στις κινήσεις των χειλιών.
- συμπληρωματικός φωτισμός** — **fill light** Φωτισμός που προέρχεται από μία πηγή λιγότερο φωτεινή από τον *κύριο φωτισμό*, και χρησιμοποιείται για να μαλακώνει τις βαθιές σκιές σε μία σκηνή. Βλ. και *φωτισμός τριών σημείων*.
- σύστημα 180°** — **180° system** Ή άποψη για το μοντάζ που βασίζεται στις άρχές της συνεχείας έπιβάλλει ή κάμερα να παραμένει από τη μία μεριά της δράσης, ούτως ώστε να έξασφαλίζονται σταθερές σχέσεις μεταξύ των αντικειμένων ως προς το άν βρίσκονται άριστερα ή δεξιά στο χώρο από πλάνο σε πλάνο. Ή γραμμή των 180° είναι το ίδιο πράγμα με τον *νοητό άξονα*. Βλ. και *μοντάζ συνεχείας, σκηνική κατεύθυνση*.
- συνειρμική μορφή** — **associational form** Τύπος όργάνωσης με βάση τον όποιο τα μέρη μιάς κινηματογραφικής ταινίας παρατίθενται έτσι ώστε να ύποδηλωθούν όμοιότητες, αντίθεσεις, έννοιες, συγκινήσεις και έκφραστικές ποιότητες.

